

Reet Siilaberg
Keskkonnaamet
info@keskkonnaamet.ee

Teie 30.05.2025 nr 6-5/25/6462-4

Meie 09.09.2025 nr 13-2/1403-61

**Seisukoht Harju maakonnaplaneeringu
maavarade teemaplaneeringu ja KSH aruande
el nõudele esitatud arvamuse kohta**

Austatud Reet Siilaberg

Täname Teid Harju maakonnaplaneeringu maavarade teemaplaneeringu (teemaplaneering) ning keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) aruande el nõule esitatud arvamuse eest.

Esitame Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi seisukohad Teie kirjas toodud punktide kaupa:

1. *Teemaplaneeringu alaptk-s 1.2 (lk 18) on märgitud: „MaaPS kohast riigi huvi ei hinnata maavara kaevandamise loa taotluse menetluses kõrgemargilisele lubjakivile, kui teemaplaneeringuga määratud aladel on lubjakivi kaevandamisega tagatud vajalik varustuskindlus. Teiste ehitusmaavarade, sh liiva, kaevandamise loa taotluste menetlustes hinnatakse riigi huvi erandkorras üksikjuhtumitena vastavalt kehtivale õigusruumile ning praktikale.“ Maapõueseadus (MaaPS) ei anna riigi huvi hindamise kohta erisust maavaraliikide kaupa. Kas vastav muudatus on seaduse andja poolt plaanis sisse viia?*

Vastusena selgitame, et vastavat muudatust seaduse andja poolt lähiajal plaanis sisse viia ei ole. Küll on kogu riigi huvi temaatika õigusruumis ülevaatamisel. Riigi huvi hindamine maavara kaevandamise loa taotluse menetluses toimub jätkuvalt vastavalt kehtivale õigusruumile. Küll saab kehtestatud planeering olema igakordsel riigi huvi hindamisel oluliseks aluseks. Teemaplaneeringu seletuskirja sõnastust korrigeeritakse riigi huvi osas vastavalt.

2. *Teemaplaneeringu alaptk-s 3.1.1.3 (lk 76) joonise (ja ka edaspidistel jooniste) legendis kujutatud taotletav mäeeraldis peaks olema olemasolev mäeeraldis.*

Vastusena selgitame, et aktiivne mäeeraldis on joonisel kuvatud taotletava mäeeraldisega kattuv alal. Oleme kasutanud Maa-ameti maardlate registri andmeid seisuga detsember 2024.

3. *Teemaplaneeringus kajastatud kaardipiltidel on puudu nii Keskkonnaametis menetluses olevaid kaevandamisloa kui ka uuringuloa taotluseid (nt Harku III ja Harku VII lubjakivikarjääri, Maardu III lubjakivikarjääri, Jägala lubjakivikarjääri kaevandamisloa taotlused, Jägala 4 ja Jägala VII geoloogilise uuringuloa taotlused). Palume täpsustada, kas need alad on jäänud välja ekslikult või tegemist ei ole riigi huviga aladega, mistõttu oleks olemas alus nende menetluste lõpetamiseks.*

Vastusena selgitame, et oleme kõikidel joonistel tuginenud Maa-ameti maardlate registri andmetele seisuga detsember 2024.

4. *Teemaplaneeringus ei ole arvesse võetud nt Harku VI lubjakivikarjääri korrastamisel üles kerkinud probleemi seoses kattumisega kavandatava riigitee trassikoridoriga (sinna piirkonda taotletakse ka uusi lube ja olemasolevate laiendusi). Kuidas peab riigi huvi selles olukorras sisustama või ei ole see teemaplaneeringuga lahendatav?*

Vastusena selgitame, et teemaplaneeringus on arvestatud planeeritud Juuliku-Tabasalu teekoridoriga. Kaardirakenduses on vastav info kuvatav Riigiteede all. Transpordiametiga on planeeritud riigiteede ja teemaplaneeringuga kavandatud riigi huviga alade kattuvust arutatud ja jõutud koostöös seisukohale, et maakonnaplaneeringu tasandil ei ole võimalik ära lahendada kaevandamisloa täpsuses kattuvaid riigihuviseid. Teemaplaneeringu seletuskirjas tuuakse tingimustena välja kattuvused ja vajadus tulevikus kaevandamisloa taotluse menetluses nende piirangutega arvestada ning teha koostööd Transpordiametiga. Kui riigitee trassi asukoht on täpselt paika pandud, siis antud asukohas kaevandamine ei ole võimalik.

5. *Teemaplaneeringu alaptk-s 3.2.1 (lk 91) Männiku 2 ala kohta on märgitud: „Kehtivad ja taotletavad load: aktiivne mäeeraldis.“ Samas alaptk-s teiste alade kohta on välja toodud ka mäeeraldiste nimetused. Palume ka Männiku 2 ala puhul nimeliselt mäeeraldis välja tuua.*

Arvestame märkusega ja täiendame seletuskirja vastavalt.

6. *Teemaplaneeringu alaptk-s 3.4 (lk 94) on märgitud: „Kaevandamisloa taotlemisel peab arvestama väljaveoteede, sh riigiteede ümberehitamise vajadusega juhul, kui väljaveotee ei ole vastav raskeveokite liiklemiseks.“ Kuidas on see planeeritud tagada? Maavara kaevandamisloaga saab reguleerida tegevusi mäeeraldisel ja selle teenindusmaal.*

Vastusena selgitame, et teemaplaneeringu seletuskirjas on toodud soovitusel ja suunised väljaveoteede osas. Oluline on, et järgmises etapis teeksid tee omanik, kohalik omavalitsus ja kaevandaja omavahel koostööd leppimaks kokku tingimustes, mis aitaksid neid suuniseid tagada.

7. *KSH aruande ptk-s 3 (lk 10) on sama lõiku 2 korda: „Teemaplaneeringuga täpsustatakse kehtivat Harju maakonnaplaneeringut kogu Harju maakonna ulatuses. Lahenduse koostamisel ei lähtuta kohaliku omavalitsuse piiridest, vaid geoloogilistest eeldustest ehk maavarade paiknemisest. Teemaplaneering ei käsitle mereala ja merel olevaid maardlaid kajastatakse teemaplaneeringu kaardirakenduses informatiivselt. Vastavalt planeerimiseseadusele ei ole maakonnaplaneeringu ja selle teemaplaneeringuga võimalik merealale siduvaid tingimusi määrata ehk mereala planeerimiseks on teised planeerimise liigid (nt üleriigilise planeeringu teemaplaneering).“*

Arvestame märkusega ja korrigeerime KSH aruannet vastavalt.

8. *KSH aruandes on läbivalt kasutatud mõistet „kaevandus“, mille asemel on korrektne kasutada mõistet „karjäär“. Palume aruannet korrigeerida.*

Vastusena selgitame, et KSH aruannet on korrigeeritud selliselt, et läbivalt oleks kasutatud maapõueseadusest tulenevat mõistet "kaevandamistegevus" ja mõistet "kaevandamisala".

9. *Ei saa olla kindel, kas teemaplaneeringus on kõiki vääriselupaikaseid arvestatud, kuna nende seis registris võib tänaseks olla muutunud (KSH aruandes on andmed 2024. aasta seisuga ja teemaplaneeringus on andmeallikana viidatud isegi EELIS / seisuga oktoober 2023).*

Vastusena selgitame, et teemaplaneeringus (kaardirakenduses) on arvestatud vääriselupaikadega samuti 2024. aasta augusti seisuga, sest sellel ajaperioodil viidi läbi piirangute alusel kaevandamisvõimaluste kategoriseerimine. Teemaplaneeringus ei saa enam kollaste ja punaste piirangute andmeallikatest tulenevat infot uuendada, kuna kategoriseerimine on juba läbi viidud. Teemaplaneering ei anna kaevandamiseks luba ja seetõttu on arvestatud, et järgmises etapis kaevandamisloa taotlusel tuleb igakordselt hinnata kõiki mõjusid, sh arvestada ajakohaste registri andmetega.

10. Teemaplaneeringu alaptk-s 3.2.1 (lk 91 ja 92) on märgitud, et Männiku alade puhul on edaspidi vajalikud hüdrogeoloogilised uuringud selgitamaks välja kaevandamise mõju põhjaveele ja vee alt kaevandamise võimalikkus. See on väga tervitatav tingimus, kuna Saku Vallavalitsus on vedamas uue uuringu korraldamist, mis peaks andma ülevaate Tallinna-Saku liivamaardla veebilansist enne kui lubatakse liiva alt poolt veetaset kaevandada.

Võtame tähelepaneku teadmiseks.

11. KSH aruande osas märgime, et Harju maakonna põhjaveevarud põhjaveemaardlate ning valdade/piirkondade kaupa on kinnitatud keskkonnaministri erinevate käskkirjadega. Teeme ettepaneku lisada allviide, kuskohast need leitavad on.

Arvestame ettepanekuga ja täiendame KSH aruande ptk 5 vastavalt.

12. Keskkonnaameti 24.03.2023 kirja nr 6-5/23/2841-2 (edaspidi 24.03.2023 kiri) punktides 10 ja 11 on täpsustatud Harju maavarade lähteseisukohtade ja keskkonnamõju strateegilise hindamise väljatöötamise kavatsuses (edaspidi LS ja KSH VTK) Harjumaa kinnitatud põhjaveevarude temaatikat (alaptk 4.10). 26.04.2023 Rahandusministeeriumi vastuskirjas nr 15-8/994 on viidatud, et ettepanekuga arvestatakse ja täiendatakse LS ja KSH VTK alaptk-i 4.10. Keskkonnaametile 31.03.2025 esitatud materjalid (LS ja KSH VTK) varasemalt meie poolt tehtud märkust ei kajasta.

Vastusena selgitame, et Riigiplaneering.ee kodulehelt leitavas [LS ja KSH VTK viimases versioonis](#) on nimetatud täiendused ptk-s 4.10 olemas.

13. KSH aruande alaptk-s 7.2 (lk 34) on kirjas: „Natura hindamise, sh eelhindamise, juures on oluline, et hinnatakse tõenäoliselt avalduvat negatiivset mõju lähtudes üksnes ala kaitse-eesmärkidest ja tegevuse muid aspekte (nt majanduslikke sotsiaalseid jms) arvesse ei võeta.“ Palume seda lauset korrigeerida, kuna Natura hindamisel hinnatakse ebasoodsat mõju mitte negatiivset mõju.

Arvestame märkusega ja täiendame KSH aruannet vastavalt.

14. KSH aruande alaptk-s 7.2 „Natura eelhindamine“ (lk 34) on nimetatud juhendmaterjalid, millega on eelhindamisel arvestatud, nt „Juhised Natura hindamise läbiviimiseks loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 rakendamisel Eestis“ (edaspidi Natura hindamise juhend või juhend). Keskkonnaameti hinnangul ei vasta KSH käigus läbiviidud Natura hindamine nõuetele. Aruandes on toodud Natura eelhindamine, kus on väga paljude Natura 2000 võrgustikku kuuluvate loodus- ja linnualade kaitse-eesmärkide puhul välja toodud järeldused, et ebasoodsat mõju ei saa välistada või et esineb ebasoodne mõju. Natura hindamise juhendi kohaselt, kui Natura eelhindamisel selgub ebasoodsa mõju esinemine või olukord, kus ebasoodsat mõju välistada ei saa, tuleb edasi liikuda Natura asjakohase hindamise juurde. KSH aruandest aga Natura asjakohast hindamist leida ei ole. Samuti on Natura eelhindamisel mitmetel juhtudel toodud välja ebasoodsate mõjude leevendavad meetmed, mida aga juhendi kohaselt saab välja pakkuda alles

asjakohases hindamises. Natura eelhindamise eesmärgiks on eelkõige kontrollida, millised tegevused nõuavad asjakohase hindamise läbiviimist. Ka dokumendi „Harjumaa maavarade teemaplaneering Lähteseisukohad ja mõjude hindamise, sh keskkonnamõjude strateegilise hindamise väljatöötamise kavatsus“ 4 (edaspidi KSH VTK) alaptk-s 5.1 (lk 48) on toodud välja: „Kui sageli viiakse juba KSH VTK etapis läbi Natura eelhindamine võimalike ebasoodsate mõjude tuvastamiseks ning selgitamiseks välja, kas ja milliste Natura alade osas on KSH raames vajalik läbi viia asjakohane hindamine, siis käesolevalt ei ole see otstarbekas põhjusel, et puudub info karjäärade ja nendega seonduvate taristuobjektide võimalike asukohtade kohta ning nendega seotud mõjusid ei ole võimalik prognoosida. Teemaplaneeringu KSH raames tehakse Natura eelhindamine ning hinnatakse Natura asjakohase mõju hindamise vajalikkust. Kui osutub vajalikuks, viiakse KSH raames läbi asjakohane hindamine.“ Seega nähti juba KSH VTK-s ette, et KSH käigus viiakse esmalt läbi Natura eelhindamine ja kui ebasoodsad mõjud pole välistatud, siis ka asjakohane hindamine. Seda aga hetkel tehtud ei ole. Tuletame siinkohal ka meelde, et KeHJS § 45 lg 2 kohaselt võib strateegilise planeerimisdokumendi kehtestada juhul, kui seda lubab Natura 2000 võrgustiku ala kaitsekord ning strateegilise planeerimisdokumendi kehtestaja on veendunud, et kavandatav tegevus ei mõjuta ebasoodsalt selle Natura 2000 võrgustiku ala terviklikkust ega kaitse eesmärki. Palume Natura hindamine nõuetega (Natura juhend) vastavusse viia. Sealjuures palume nii Natura eelhindamises kui ka asjakohases hindamises lähtuda juhendis toodud sisukorrast.

Vastusena selgitame, et teemaplaneeringu koostamise käigus viidi läbi Natura eelhindamine, mis tuvastas, et välistatud ei ole ebasoodsad mõjud Lahemaa loodus- ja linnualale, Türisalu loodusalale, Pakri loodusalale ja Vääna-Posti loodusalale. Seetõttu on võetud planeeringulahendusest välja Kuusalu 1, Kuusalu 2 ja Naage riigi huviga lubjakivi kaevandamise alad. Hüüru ala osas viiakse läbi Natura asjakohane hindamine veendumaks, et kavandatav tegevus ei mõjuta ebasoodsalt Vääna-Posti loodusala terviklikkust ega kaitse eesmärki. Vastav peatükk lisatakse KSH aruandesse ning selle tulemusel korrigeeritakse planeeringu seletuskirja.

15. KSH aruande ptk-s 8 tuuakse välja olulise ebasoodsa keskkonnamõju vältimise ja leevendamise meetmed. Enamus meetmetest on sisse kirjutatud ka teemaplaneeringusse ja muutuvad seega peale planeeringu kehtestamist kohustuslikuks järgmistes etappides arvestamiseks. Aruande ptk-s 8 ei ole aga meetmeid välja toodud Natura 2000 alade kohta. Alaptk-s 8.3 on üldiselt meetmed kaitstavatele aladele ja liikide kaitse. Keskkonnaameti hinnangul on oluline kirja panna ka eraldi ptk nii aruandesse kui ka teemaplaneeringusse Natura 2000 alade meetmete kohta.

Arvestame märkusega ja täiendame KSH aruannet vastavalt.

16. KSH aruande kokkuvõttes olevas tabelis 34 on välja toodud riigi huviga aladel kaevandamisega avalduvad mõjud. Olemas on mõjud kaitstavatele loodusobjektidele. Mõjude osas Natura aladele on märgitud – mõjud puuduvad. Juhime aga tähelepanu, et Vääna-Posti loodusala jääb riigi huviga Hüüru lubjakiviala juurde. Tabelis 34 ei ole Hüüru ala puhul välja toodud mõjusid kaitsealadele ega Natura aladele. Samuti Vao ala puhul pole mõjude osas midagi märgitud. Männiku 4 ja 5 alade puhul pole midagi märgitud mõjude kohta kaitstavatele loodusobjektidele. Palume tabelit 34 täiendada.

Arvestame märkusega ja täiendame KSH aruannet vastavalt.

17. Natura aladele avaldavad KSH aruande tabeli 4 põhjal mõju peamiselt alad, mis ei ole märgitud riigi huviga aladeks (nt. Mustu kruusamaardla (kollane ala), Nurme raba turbakaevandus, Valkla lubjakivi maardla (kollane), Voose kruusamaardla (kollane), Vahelaane liivamaardla (kollane)). Teemaplaneeringu kohaselt on kollane kaalutlemist võimaldav piirang

kaevandamisaladele. Kuna kaevandamisalade rajamine on kaalutlusotsusena nendel aladel võimalik, siis tuleb kokkuvõttes ka nende alade mõjud konkreetselt välja tuua, eriti kuna need avaldavad mõju Natura aladele. Ebasoodsat mõju Natura aladele lubada ei ole võimalik.

Vastusena selgitame, et teemaplaneeringu koostamise metoodikat on kirjeldatud seletuskirja peatükis 2 ja KSH metoodikat aruande peatükis 6.1. Metoodika kohaselt hinnati lahenduse kujunemise mõju kogu planeerimisprotsessi vältel, ning alad, mille puhul Natura mõju ei olnud välistatud, arvati planeeringulahendusest välja (vt ka vastus punktile 14). Seetõttu ei avalda planeeringulahendus – leitud riigi huviga alad, Natura aladele ebasoodsat mõju. Kollased alad ei ole osa planeeringulahendusest. Kaevandamine metoodikas kasutatud kollastel aladel on tulevikus võimalik planeeringust sõltumatult, vastavalt kehtivale seadusandlusele.

18. MKM-i kaaskirjas on öeldud: „KSH eelnõu kohaselt planeeringu elluviimisega olulisi negatiivseid mõjusid ei kaasne.“ Palume selgitada, kust selline järeldus tuleneb, kui kogu KSH aruanne toob välja negatiivsed mõjud, kaasa arvatud aruande kokkuvõttes olev tabel 34.

Vastusena selgitame, et MKM-i kaaskirjas öeldu põhineb eeldusel, et planeeringu elluviimine toimub koos leevendusmeetmetega. Selguse huvides lisatakse KSH aruande Natura peatükki eelhindamise kokkuvõtte, mis toob välja, et alad, millel oli mõju Naturale, on lahendusest välja võetud tulenevalt Natura eelhindamise tulemustest.

19. Palume KSH aruande alaptk-s 7.3.1.2. välja tuua ka projekteeritav metsaalade looduskaitseala ja projekteeritav loodusmetsade looduskaitseala, mis kattuvad osaliselt teemaplaneeringu aladega.

Arvestame märkusega ja täiendame KSH aruannet vastavalt.

20. KSH aruandes on väga palju kaitsealuste liikidega seonduvas tekstiosas järeldatud, et negatiivsed mõjud kas on või neid ei saa välistada (ka aruande kokkuvõttes tabelis 34). Negatiivsed mõjud kaitsealustele liikidele peavad olema välistatud nii kaitstavatel aladel, kui ka väljaspool. Igati mõistlik on kaasata liigiekspertid (nt Kotkaklubi jne). Hetkel puudub veendumus, et negatiivseid mõjusid on võimalik väljapakutud leevendusmeetmetega vähendada. Samuti pole kumulatiivseid mõjusid hinnatud. Ära on mainitud, et KMH raames seda tehakse, kui on selge, kus täpsemalt kaevandama hakatakse. Aruande alaptk-s 7.20 (lk 201) on öeldud, et Keskkonnaamet peaks analüüsima kaevandamise keskkonnanõu menetlemise protsessis eelhindangu käigus, kas kavandatav tegevus võib põhjustada kaitstava liigi või elupaigatüübi üleriigilise soodsa seisundi tagamist või saavutamist. Kui riigi huviga alad on teemaplaneeringuga valitud, siis miks ei ole võimalik juba praegu võimalikku koosmõju hinnata? Palume selgitada.

Vastusena selgitame, et teemaplaneeringu koostamise eesmärk on olnud selgitada välja riigi huviga kaevandamise alad. Ei ole otsustatud kas ja millal hakatakse nendel aladel maavara kaevandama, kui suures ulatuses ja millist tehnoloogiat kasutades. Igasugune liike puudutav teadmine on ajas muutuv ning täienev. Seega puudub detailseks koosmõjude hindamiseks teemaplaneeringu etapis ühelt poolt vajalik info ja teiselt poolt võib see kaevandamisloa taotluse esitamise ajaks olla juba muutunud ning seetõttu ei ole selles etapis võimalik koosmõju keskkonnanõu menetlemiseks vajalikus detailsuses hinnata. Seda tuleb teha järgmises etapis kaevandamisloa taotluse menetlemise käigus ning vajadusel alata selleks KMH ja kaasata liigiekspertid.

21. Võõrliike ei ole KSH aruandes üldse käsitletud. See teema peab Keskkonnaameti hinnangul sees olema, sest võõrliikide levitamine peab olema välistatud. Vastava märkuse tõime välja ka 24.03.2023 kirja p-s 17.

Vastusena selgitame, et võõrliikide tõrje toimub olenemata majandustegevusest vajaduspõhiselt. Seetõttu puudub teemaplaneeringu lahendusel seos võõrliikide tõrje ja leviku piiramisega. Lisame KSH aruandesse (ptk 7.7.3) teemaplaneeringu täpsusastmes vastava sisulise alapeatüki.

22. Soovitame teemaplaneeringu alaptk-s 3.4 alapunktis „Meetmed müratasemete vähendamiseks ja leevendamiseks“ tuua välja ka viited (nii nagu on tehtud kliimamõjude leevendamise- ja kompenseerimismeetmete puhul) KSH aruande alaptk-le 8.17, kus on käsitletud rohkem meetmeid ja selgitatud neid põhjalikumalt kui teemaplaneeringus.

Arvestame ettepanekuga ja täiendame seletuskirja vastavalt.

Avalikul väljapanekul esitatud arvamuste alusel täiendatud teemaplaneeringu materjalid edastatakse peatselt koostöötegijatele kooskõlastamiseks ning kaasatavatele arvamuse andmiseks.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Ivan Sergejev
planeeringute asekanstler

Agnes Lihtsa
+372 5819 0538 agnes.lihtsa@mkm.ee